

www.e-rara.ch

Antonini Liberalis Transformationum congeries

Antoninus

Basileae, 1568

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-153>

M. Antonini imperatoris de vita sua liber IX.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelnformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

M. ANTONINI IM.

peratoris de Vita sua Liber IX.

QVi iniuste agit, impietatis se obligat. Etenim cum vniuersi natura ratione prædita animantia eò effecerit, vt quantum eius dignum est, vnum alteri proffit, noceat autem nequaquam: qui voluntatem eius præuaricatus, impius vtique est in omnium deorum primam. Ac qui mentitur, etiam impietatis in eandem deam sese obligat. Natura enim vniuersi, eorum est natura quæ sunt: hæc autem omnia inter se cognata sunt. Porrò autem, eadem Veritas dicitur, verorumq; prima est causa. Qui itaque studio mentitur, eo quòd decipit, impius est: qui non dedita opera, eo quòd ab vniuersi natura discrepat: & quòd præter decorum agit, repugnans vniuersi naturæ: repugnat enim ei qui in contrariam partem à veris deflectit, præter quàm ipsius natura ferat, quæ ei occasiones præbuit: quibus neglectis, non potestiam vera à falsis discernere. Impietatis damnâs is quoque est, qui voluptates tanquam bonum appetit,
dolo-

dolorem vt malum fugit. Hic enim necesse est sæpenumerò incuset cõmunem naturam, qua si ea aliquid præter dignitatem bonis malisue tribuerit: propterea quòd sæpe mali voluptatibus fruuntur, eaq; quibus efficiuntur æ possidēt, boni verò dolore afficiuntur, & in causas doloris incidunt. Iam qui dolorem metuit, metuet aliquando aliquid eorū quæ in mundo fient: id verò impium est. Rursus qui voluptatem consecatur, non abstinebit se ab iniusticia: id verò palàm impietas est. Oportet autem ad ea quæ natura in vtranq; partem equalia effecit, (neq; enim vtraq; fecisset, nisi ad vtranq; partem ex æquo se habuisset) eum qui naturam vult sequi ducem, similiter æqualiter esse affectum. Itaq; qui dolores et voluptates, mortem & vitam, gloriam & ignominiam, quibus æquali ratione vtitur natura, non in eodem ponit momento, proculdubiò impiè agit. Quod autem dixi, Naturam communem ijs ex æquo vti: ita intelligendum est, quod ea eueniunt in vtramque partem consequētia quadam, iuxta antiquum prouidentia imperum, quo illa ab aliquo principio se ad res ita disponendas contrulit,

com-

complexa rationes quasdam eorum quæ essent futura, destinatisq; quibusdam facultatibus ex quibus nascerentur subiectæ, mutationes, & successus eorum.

Gratiosius quidem erat, hominem mendacij, simulationis, luxus & superbix omnis inexpertum mori. Secunda (aiunt) nauigatio est, satietate horum affectum, antè migrare è vita, quàm illa vitia probare. Nondum' ne te ne experientia quidem docuit, vt pestem fugias? Pestis enim est ea intellectus corruptio, longè magis, quàm aeris quædam intemperies ista, & mutatio. Hæc enim animali pestis est, quatenus viuunt illud: hæc hominum, qua ratione sunt homines.

Mortem non contemne, boni tamen consule: quippe rem ex ijs vnam, quas natura decreuit. Quale enim est iuuenescere, senescere, augere, vigere, dêtes, barbam, canos ferre, liberos creare, vterum ferre, pârere, reliquæq; naturales effectiones, quas tempora vitæ adferunt: tale est etiam dissolui. Hominis itaq; ratione vrentis est, mortem neq; grauem, neque violentam, neq; contemnendam rem existimare: sed operiri eam, tanquam vnam è naturalibus actionibus. Perinde

t atq;

atque nunc expectas, quando fœtus ex utero tuæ vxoris edatur: ita expectanda etiam hora, qua animula tua ex hoc receptaculo excidat. Quod si rude quidē, sed tamen quod cor attingere possit, documentum accipis, omninò vt facile feras mortem efficiet, si cogites, quales ij sint à quibus discedas, & à quorum morum sit animus tuus separandus colluue. Irasci quidem ijs qui tecum viuūt, nequaquam debes: sed eorum curam gerere, ijsq; placidum te præbere. Cogitandum tamē tibi est, te ab hominibus non idem tecum sentiētibus discedere. Hoc enim vnum erat, quod poterat retinere in vita, si fuisset homini datum viuere cum ijs qui eadem sentirent. Nunc vides quàm laboriosa sit inter vnà viuētes dissensio, ita vt dicas: O' mors, veni celerius, ne quando ipse quoque mei ipsius obliuiscar. Qui peccat, sibi ipsi peccat: qui iniuste agit, sibi ipsi iniuste agit: seq; malum efficiens ipsum, lædit. Sæpenumerò iniuriam facit is qui nihil agit, non is modò qui agit.

Si adsit certa de rebus sententia, & actio societatem humanā spectans, & animus ita affectus vt boni consulat omnia quæ

quæ accidunt, quorum quod est à causa profectum: hæc si adsint, sufficiunt ad opinionones tollendas, sistendum impetum animi, extinguendum appetitum, & habendum paratam apud sese partem principalem.

Vna vita brutis animantibus est distributa: vna mens, rationem adeptis. Quemadmodum vna est terrenorum terra, & vnâ lucē videmus, vnum aërem trahimus, quæcunque videndi & viuendi vim habemus.

Quæ commune aliquid habent, contendunt ad id quod est eiusdem generis. Omne terrenum ad terram vergit, omne humidum confluit, itemq; aëreū, ita vt necesse sit vi ea diuelli. Ignis sursum effertur, propter elementarē ignem: omni verò hîc igni aliquid est paratū, vt inflāmetur: ita vt omnis materia paulò siccior faciliè ignem concipiat, quia minus est in eius temperie id quod inflammationem prohibeat. Itaque & omne id quod communis mentis est particeps, similiter ad cognatum suum contendit: atque etiam amplius. Quanto enim est alijs rebus præstantius, tanto & paratius vt commisceatur cum eo quod eiusdem

t 2 est

est generis. Itaque apud ipsa statim brutata inuenta sunt examina, greges, pullo-
rum educationes, atq; id genus quasi amores. Anima enim iam in his est, id q̄;
quod ea in vnum conduceret, apud præstantiorem partem reperitur: id quod in
plantis, lapidibus & lignis non inuenitur. At apud ratione prædita animalia, ciuitates sunt, & amicitie, & domus, & cõcilia: inq̄; bello, pacta & induciæ. apud præstantiora, etiam ex diuersis modis vninitio quædam constat: vt apud astra. Addeò ascensus ad superiora consensum etiam in deiunctis efficere potuit. Atqui apud ea tantum quæ mentem habet, obliuio mutui studij & consensus reperitur: & hic modò non videtur, quomodo ad se inuicem affluant. Quanquam etiã si fugiant homines hãc coniunctionem, tamen ab ea corripiuntur, natura nimirum præualente. Videbis autem id quod dico, si animum aduertas. Facilius enim inuenies terreum aliquid nulli terreno adiunctum, quàm hominem ab hominibus auulsum.

Fructum fert & homo, & deus, & mundus, suo vnumquodq; tempore. quòd si consuetum est in vite, vt suum fructum,
nullum

nullum communem ferat: tamen ratio fructum fert & communem & propriū, nascunturq; ex eo alia quædam eiusmodi, qualis est ratio.

Peccat aliquis. Si potes, melius illum doce: sin verò, memineris mansuetudinem tibi propterea datā. nam & ipsi dii illis sunt clementes, qui & nonnullis ad consequēdam sanitatem diuitias, & gloriam, auxilium ferunt: adeò sunt benigni. Id & tibi licet, neque impedit quiscquam.

Labora non vt miser, neq; vt qui vel misericordiam, vel laudem consequi studeas: id vnum tibi sit propositum, agere secundum ciuilem rationem.

Hodie omni me periculo exemi, imò verò omnia quæ videbantur mala eieci: nihil enim extrà erat, sed omnia intus in opinione mea.

Omnia hæc quæ in caducis sunt, familiaria iam mihi fecit experientia: duratione autem sunt diurna, materia sordida: omnia talia, qualia erant etiam apud illos quos sepeliuimus.

Res ipsæ extra fores stant: nihil ipsæ de seipsis norunt, neque pronunciant. Quid igitur de ijs pronúciat? ratio. Neq;

id persuasione, sed actione distinguit bonum & malum ciuilis animalis ratione præditi: sic vt neq; virtus neq; vitium in persuasione, sed actione.

Lapidi in altum coniecto nihil mali accidit, si decidat: neque bonum, quod in sublime effertur.

Introspecte eorum animos, & videbis quos iudices timeas, & vt hi seipfos iudicent.

Omnia sunt in mutatione: ac tu ipse quoque in perpetua alteratione, ac quodammodo corruptione. Quin & totus mundus. Alterius peccatum ibi est relinquendum, vt sit actionis defectus, appetitus, opinionis quies, ac quasi mors. nihil mali.

Transi nunc ad ætates, vt puericiam, adolescentiam, iuuentutem, senectam: horum omnium mutatio est mors. nunquid mali? Transi deinde ad vitam sub auo actam, sub matre, sub patre: quin etiã alias multas mutationes & fines inuenies: quære ex teipso, an quid mali sit? Ad eundem modum est etiam totius tuę vitæ finis, quies, ac mutatio.

Perpende mentem tuam, vniuersi, ac proximi: tuam, vt eam iustam reddas: vniuersi,

niuerſi, vt recordere cuius pars ſis: proximi, vt videas ſit'ne in ea ignorantio, an verò intellectus. Simul intelliges, te factū ad explēdum ciuile corpus: atq; ita omnem aſtionem tuam facere ad vitam ciuilem complendam. Etenim quæcūque tua aſtio non ad ſocietatem humanam, tanquam finem vel propinquum vel remotum refertur, illa verò vitam interpolat, & vnitatem eius ſoluit, turbasq; ciet: ſicut in populo cū plebs ſecefſionem facit.* Ab hac concordantia. Puerorum iræ, ludicra, ſpiritus qui cadauera geſtant: vt eo efficacius accidat id quod eſt in Necya.

Vade ad qualitatem cauſæ, eamque à materia ſecretam conſidera: tum, quàm diu permanere omnino poſſit ea propria qualitas.

Paſſus es innumera, eo quòd non contentus fuiſti tua mente agere ea, ad quæ erat facta. Sed hæc ſatis.

Cùm te alius reprehendit, aut odit, aut aliquid tale pronunciat, aſpice eorū animulas: intra, & vide quales ſint. Cernes nihil eſſe tibi laborādum, vt hoc vel illud ij de te iudicent. Bene quidē ijs velle debes: natura enim amici ſunt, eosque

dij omni ratione iuuant, per in somnia, vaticinia. Hæc quidem de quibus ij certant, circulus sunt rerum mundanarum, quæ fursum deorsumq; ab vno æuo in alterum voluuntur.

Aut ad singulas res vniuersi intellectus se applicat, quod si est ita: id, quò ea se applicat, approba. Aut semel tantum imperum fecit ipsa mens, reliqua omnia consequenter fiunt. * Et quid vnum alicui? Quodam enim modo atomi.

Omnino autem, siue Deus sit, rectè omnia habent: siue temerè sunt omnia, nunquid & tu?

Iam nos omnes terra occultabit: post ipsa quoq; mutabitur, & res deinde aliæ item in infinitum mutabuntur. Enimvero qui fluctus mutationum & motuum considerabit, earumq; celeritatem, is omnia mortalia cõtemnet. Torrentis instar causa vniuersi rapit omnia. Iam ipsa ista ciuilia, quàm sunt vilia? & quàm videntur homunciones isti philosophicè agentes, pleni esse mucii? Quid faciendum? quod nunc natura poscit, eò conrende, si liceat: neq; cura, an sit aliquis mortalium hoc cogniturus. Neq; Platonis rempub. spera: sed contentus esto, si vel

vel minimum procedat: huncque ipsum successum cogita, quàm non sit exiguus. Mutat aliquis illorum suum placitum? atqui sine horum mutatione quid est, quàm seruitus gementium, & persuasos se esse simulantium? Vade nunc, & Alexandrum, & Philippum, & Demetriũ Phalereum mihi dic. Viderint, an scierint quid communis voluerit natura, & an se ipsos sub disciplina tenuerint. Quòd si tragicè tantum sese ostentarunt, nemo me damnauit, vt cogar eos imitari. Opus philosophiæ simplex est, & verecũdum. Noli me adducere ad fastum, qui præ se ferat grauitatem.

Supernè contemplari infinita armenta, sacrificia, omnis generis diuitias, in tē pestatibus & serenitate: quæ facta sunt, cum ijs nata, quæ item decesserunt.

Considera etiam vitam eorum qui ante te, & qui post te viuent: horum etiam, qui hodie apud Barbaros viuunt: quàm multi eorum ne nomen quidem tuum sciant, multi statim obliuiscuntur: multi cum te nunc laudent, statim sunt culpaturi. Deniq; quàm res nullius momēti sit memoria, aut gloria, aut aliquid tale.

Vacuitas perturbationum in his quæ

ab extrinseca causa accidunt, iusticia in
ijs quarum actionum tu es causa: hoc est,
impetus animi, & actio, quæ finem habe
at societatem humanam: id enim est tuæ
naturæ consentaneum.

Multa superuacanea ex his quæ te per
turbant, præcidere potes, quæ tota in tua
sunt opinione sita, multumq; laxitatis et
spacij tibi acquirere.

Totum mundū animo concipe, tuūq;
æuum perpende, tum celerem singularū
rerum mutationē: breue scilicet esse tem
pus ab ortu ad interitum: id verò quod
hunc sequitur, idq; quod illum præcessit,
infinium. Omnia quæ vides, celerrimè
interibunt: & hi qui eorum interitum vi
dent, ipsi quoq; mox peribunt. Qui de
crepita senecta moritur, idem feret cū eo
qui immatura morte cadit.

Quænam sunt eorum mentes, qui
bus rebus student, quæ habent in hono
re, quæ amant? iudica te nudas ipforum
intueri animas. Cum vituperando obese,
aut prodesse laudando se putant, quæ
est illa opinio?

Amisio vitæ nihil est aliud quàm mu
ratio: hac autem delectatur natura vni
uersi, secundum quam omnia fiunt re
ctè.

etè. Ab æterno res eiusdem formæ nã-
 tæ sunt, sicq; erit in infinitum. Quid ergo
 dicis omnia facta, & futura malè. Ergo
 nullus inter tot deos repertus est, qui ea
 corrigeret: sed damnatus est mundus, vt
 perpetuis malis conflictetur.

Vide quàm putris sit omniũ rerum ma-
 teria: aqua, puluis, ossicula, fœtor: rur-
 sus calli terræ, marmora: fæces, aurum
 & argentum: crines vestis, sanguis pur-
 pura: omnia reliqua eiusdem modi. E-
 tiam quæ spiritu constant, alio modo ta-
 lia, atq; ex his in hæc mutantur.

Satis miseræ vitæ est, & murmuris, &
 imitationis. Quid perturbaris? quid in
 his noui? Quid terret te? num forma? a-
 spice eam. num materia? aspice illam.
 Extra hæc nihil est. Quin & iã erga deos
 simplicior & melior es factus.

Idem est, siue tribus hæc, siue centum
 annis discas.

Si peccauit, malum apud ipsum est:
 fortassis autem non peccauit.

Aut ab vna aliqua mente tanquam
 fonte omnia progrediuntur, quæ cor-
 poribus accidunt: proinde pars non de-
 bet euentis totius succensere. Aut ato-
 mi sunt omnia, confusio, & dissipatio:
 quid

quid ergo perturbaris? Menti tuæ dicis: Mortuus es? perijisti, efferatus es, simulas, es in cœtu, aleris?

Aut nihil possunt dij, aut aliquid. Si nihil, cur comprecaris eos? Sin possunt, cur non magis etiam petis vt dent tibi, ne quid horum metuas, aut expetas: neque magis doleas si absit, quàm si adsit. Omnino enim si possunt adiuuare ij homines, etiam in hoc poterunt. Fortè dicēs: Deus ea in mea posuit potestate. Esto. Nónne ergo præstat, te ijs quæ in tua sunt potestate, vt liberè, quàm de ijs quæ non sunt in tua manu posita, sollicitum esse, animo seruili & abiecto. Quis autem tibi dixit, deos non in his etiam quæ penes nos sunt, auxilium adferre? Incipe ergo precari de his, & videbis. Precatur alius, vt cum aliqua cubet: tu pete, ne eius rei appetitus tibi oriatur. Alius petit, vt certa re leuetur: tu, ne ea leuari tibi opus sit. Alius, ne amittat filium: tu, ne id ipsum metuas. Omnino ad hunc modum vota concipe, & quid sit futurum vide.

Epicurus ait, sibi, cum ægrotaret, nulla fuisse de corporis affectione cum suis colloquia: sed de causis rerum naturalium

lium præcedentibus disputatum continenter. Ei rei se intentum, mētem habuif se perturbationum vacuum, vt quæ motuum corpusculi nullam partem acciperet, suum bonum custodiens: ideoque se ne medicum quidem, qui applicaret pharmaca, adhibuisse, sed vitam bene habuisse. Tu quod is in morbo potuit, hoc, si quid alterius rei incidat, obserua. Vt enim non desistere à philosophia propter quæuis negocia, neq; cum quouis vulgari homine nugari, omnibus sectis est commune: sic in omni actione ei est incumbendum soli, quod propositum est: instrumentoq; , quo ad id vtimur.

Si cuius impudētia offenderis, statim percontrare te ipsum, an possit fieri, vt nulli sint in mundo impudentes. non potest autem hoc fieri: ne igitur postula id quod fieri nequit: est enim iste quoque vnus ex impudentibus ijs, quos esse in mundo oportet. Idem de versuto, infideli, omni deniq; quocunque modo vitioso in promptu sit tibi cogitare. Nam si recorderis, necessariò id genus hominum esse, singulis æquiores te præbebis. Id quoq; vtile est, statim cogitare, quàm homini natura virtutem contra id peccatum

tum dederit. Remedium enim tribuit, contra ingratos mansuetudinem: contra aliud vitium, aliud auxilium. Omnino autem licet tibi in viam reducere eum qui errauit. nam omnis qui peccat, eo errat, quod à proposito aberrat. Denique quid inde tibi damni allatum est. Inuenies quidem nullum eorum quibus irascaris, tale quippiam fecisse, quo mens tua sit futura deterior: atqui in hoc unico situm erat, ut malum tibi atque damnum accideret. Quid verò malum aut nouum accidit, si indoctus homo agit suo modo? vide, ne tu tibi ipse potius sis reprehendendus: qui non præsenferis fore, ut is ita peccaret. Etenim ansam tibi omnino præbuit ut cogitares, consensaneum esse ut is ita peccaret. Ac tamen eius oblitus, miraris eum deliquisse? Maximè verò, si cui infidelitatis vel ingratitude causa succenses, intra te cōuertere. Proculdubio enim à te peccatum est, si eum ita affectum iudicauisti fidem seruaturum: aut si beneficium conferens, non eo contentus fuisti quod dederis, neque fructum te ipsa ex actione capere cogitauisti. Quid enim aliud requiris, cum homini bene facis? Non tibi sa-

bi satis est, te tuæ naturæ cōuenienter e-
gisse: sed & mercedem insuper deside-
ras? perinde ac si mercedem oculus po-
scat, quia viderit: aut pedes, propter gres-
sus. Quemadmodum enim hæc ad cer-
tum finem facta sunt, ita vt secundū suā
cōstitutionē atq; naturam si egerint, suū
finem adepta sciamus: ita homo ad be-
neficientiam natus, si quid beneficij con-
tulerit, aut aliud quid egerit, quod so-
cietati humanæ conducatur, fecit id cuius
gratia est factus: cōsecutusq; est id, quod
ad eum pertinebat.

M. ANTONINI IM-
peratoris de Vita sua Liber X.

ERis aliquando, ô anima, bona, sim-
plex, vnica, & nuda, splendidior
corpore tibi circumiecto. Gusta-
bis olim amoris affectum: plena eris,
nullius indigens, nihil desiderans ne-
que animati neque inanimi ad fruitio-
nes voluptatum: neq; tempus requirens
quo diutius fruare, neq; locum, regionē,
aut aeris commoditatem, neque homi-
num conuenientiam. sed contenta eris
præsenti statu, delectaberis omnib. quæ
erunt